

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

VEM ANSES VARA ANSVARIG FÖR MIGRATIONSPOLITIKEN?

En dagspress-studie om debatten inom politiska och humanitära
ansvarsfrågor i Sverige och Norge under 2016-2018

Av

Alexander Ugglå

Antal ord: 12 919

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Europaprogrammet: Kandidatuppsats i Europakunskap
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt/2021
Handledare:	Jens Norrby
Examinator:	xx
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna)

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Europaprogrammet: Kandidatuppsats i Europakunskap
Nivå:	Grundnivå/Avancerad nivå
Termin/år:	Vt 2021
Handledare:	Jens Norrby
Examinator:	xx
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna)
Nyckelord:	Dagspress, debatt, migration, ansvar, politiskt ansvar, humanitärt ansvar, EU, strategi, Sverige, Norge

Abstract

The EU launched a new migration policy in 2016. The policy itself and the EU has faced criticism in the daily press and there is a confusion regarding who is responsible for the migrations policy's successful development. This thesis aims to distinguish who is implicated to be responsible for the migration policy: the union itself or the respective member states? The debate in daily press in Sweden and Norway – an EU member versus a non – EU member – is selected to study due to their different relations to the EU.

To study how the daily press expresses the perceived responsibilities, qualitative content analysis combined with the Social Representation Theory (SRT) has been chosen. SRT explains how the daily press has an impact on people's beliefs and therefore also how states are governed by "naming" something unfamiliar, it becomes communicative and transforms to something that becomes "common sense".

The result shows that the responsibility is complex. The responsibility is shared between the states and the EU, in political and humanitarian areas, but on different levels. It is in the nation's own interest to find solid solutions – although, it's perceived to be EU that has the responsibility for the policy's development and success.

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	1
2. Syfte och frågeställning	3
3. Tidigare forskning	4
4. Teori	7
5. Metod och material	10
6. Resultat och analys	14
6.1 Svenska artiklar	14
6.1.1 Svensk politisk ansvarsdebatt	14
6.1.2 Svensk humanitär ansvarsdebatt	19
6.2. Norska artiklar	22
6.2.1 Norsk politisk ansvarsdebatt	23
6.2.2 Norsk humanitär ansvarsdebatt	28
6.3 Analysschema och summering av resultaten	33
7. Slutdiskussion	34
Referenslista	39

1. Inledning och bakgrund

År 2015 presenterar Europeiska Kommissionen en ny migrationsstrategi som ska leda EU framåt. Detta som ett resultat av den bristande migrationspolitiken. Situationen i Europa har visat sig till stor del vara ohållbar med fördelningstvister av flyktingströmmarna. Detta skapar konflikter inom EU som gör det svårare att samarbeta (Mezzetti & Sebastiano, 2015, s. 323–325).

Kommissionen ser därför behov av att utveckla en extern plan för att tackla orsakerna till migrationen. Förhållandena på de platser som är utsatta bör förbättras genom bidrag och riktlinjer (Europeiska Kommissionen, 2016, s. 17). EU menar att det endast kan fungera långsiktigt ifall alla parter – samtliga medlemsstater, EU och tredjestater – samarbetar till full kapacitet och har samma förståelse för hur situationen skall lösas.

Resultatet av EU:s migrationsstrategi påvisar ett stort gap mellan de faktiska målen och implementeringen (Teodorescu, 2017, s. 127). Då EU:s implementering av sin nya migrationspolitik misslyckats uppstår frågor om vem som bär ansvaret för att den skall lyckas. Det finns en otydlighet kring vilket ansvar EU har för utvecklingen i denna strategi och vilket ansvar som ligger hos medlemsstaterna.

EU:s fallerande migrationsstrategi har också blivit mycket uppmärksam i media. Därför är det av stor vikt att analysera hur debatten förs kring EU:s nya migrationsstrategi vilket i sin tur kan klargöra var problematiken ligger och leda till förändring i den bristande strategin och dess implementering. Det finns ingen tidigare forskning som studerar EU:s nya strategi till migrationspolitiken i dagspress och som diskuterar vem som anses vara ansvarig. Den tidigare forskningen har främst fokuserat på länder i kontinental Europa och i början av flyktingkrisen. Det finns heller ingen tidigare forskning som berör de skandinaviska länderna.

Sverige och Norge har båda tagit en stor roll i flyktingkrisen. Under åren 2016 – 2018 tog Sverige emot upp mot 440.000 invandrare varav den största andelen var asylsökande (Statistiska centralbyrån, 2021). Invandringen var som störst i Sveriges historia under 2016. Sedan dess har invandringen sjunkit och under 2020 var invandringen den lägsta sedan 2005. Motsvarande siffra för Norge är 130.000 invandrare och där också flyktingar och asylsökande står för en stor andel (Statistisk sentralbyrå, 2021). Liksom i Sverige har andelen flyktingar

sjunkit kraftig efter 2018. Det här visar på de båda ländernas engagemang i flyktingsituationen när flyktingströmmarna till länderna var som störst. Staterna har olika förhållanden till EU-samarbetet då Sverige är medlem, och Norge är det inte. Sedan medlemskapet i EU 1995 har Sverige varit samarbetsvilliga till EU:s direktiv. Norge är nära samarbetspartners i Schengen och EES-avtalet, vilket inkluderar den fria rörligheten. Norge är därmed i nära kontakt med EU på flera politiska områden. Norge har visat sig vara en samarbetspartner till EU under flyktingkrisen när flera medlemsstater inte stödjer strategin till samma nivå.

Då både Sverige och Norge tagit ett stort ansvar i flyktingkrisen och då de har olika relation till EU förväntas skillnader i perspektiv gällande ansvarsfrågan i ländernas respektive debatter. Då EU:s nya migrationsstrategi introducerades 2016, är det viktigt att studera hur ansvarsdebatten eventuellt har förändrats i dagspressen från det att strategin introducerades till att den har varit verkställd i 2 år.

Denna uppsats ämnar täcka den forskningslucka som finns gällande dagspressdebatten med fokus på ansvaret för migrationspolitiken.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med den här undersökningen är att genom dagspressdebatten studera ansvarsfrågor kring EU:s migrationspolitik och då utifrån ett perspektiv av ett medlemsland och ett icke-medlemsland. Därför har dagspressen i Sverige och Norge valts att studeras under åren 2016 – 2018. Fokus på frågeställningen är att undersöka hur ansvarsfördelningen för migration framställs i dagspress för att på så sätt utröna vem som anses vara ansvarig för migrationspolitiken. Frågeställningen till denna undersökning lyder som följande:

- Hur fördelas ansvaret för migrationspolitiken mellan EU och det enskilda landet inom svensk respektive norsk dagspressdebatt under åren 2016 – 2018?

Till denna frågeställning ställs två underfrågor att besvara:

- Vilka specifika områden i debatten går att urskilja i respektive land?
- Vilka skillnader i debatterna finns mellan de två länderna och hur har debatterna förändrats under 2016 – 2018?

3. Tidigare forskning

Tidigare forskning på det migrationspolitiska området är bred. Det finns många undersökningar som berör EU och migration och även EU i förhållande till media inom flera olika aspekter av migration. Den tidigare forskningen om media på området EU och migration berör medias påverkan på EU:s invånare. Trenden inom den tidigare forskningen handlar om hur media beskriver migrationen, hur flyktingarna representeras samt deras ansedda nytta eller skada på de europeiska länderna. Gemensamt för den tidigare forskningen har också varit att påvisa vilken roll och ansvar media har när det kommer till att beskriva migrationen och att påverka den allmänna opinionen.

I en större studie gjord av Chouliaraki, Georgiou, och Zaborowski (2017) belyser författarna medias täckning av flyktingkrisen och vilka effekter det får för den allmänna opinionen och för politiska strategier. De undersöker flyktingkrisen i dagspress utifrån 8 utvalda europeiska länder (Chouliaraki et al, 2017, s. 3 - 5). De menar att media inte var delaktiga till en början i migrationsfrågorna och detta skapade en ovisshet om vilka olika bakgrund dessa flyktingar hade, var de kom ifrån och varför de flydde, när väl flyktingkrisen började uppnå den stora proportion den gjorde. På grund av medias bristande intresse menar författarna att det bidrog till att skapa en felaktig bild av flyktingarna hos allmänheten. Medias engagemang förändrades stort när flyktingkrisen var ett faktum. Till en början var representationen sympatisk och engagerad. Under hösten 2015 blir den alltmer misstänksam, och även i vissa fall fientlig gentemot migranterna och migrationspolitiken, särskilt efter terrorattackerna i Paris. Författarna menar också att, när migrationspolitiken är på väg i en ny riktning, så spelar media en betydande roll för såväl medborgare som statschefers uppfattningar (Chouliaraki et al, 2017). På samma sätt menar även Balabanova och Balch i en annan studie att media har en stor påverkan på befolkningen. De menar att media får mycket kritik då det finns en tendens att blossa upp debatten när det kommer till migration, och att den etiska aspekten av migrationen i media glöms av. Trots deras begränsade undersökning påpekar även de att tidningar har stor påverkan på varandra när det kommer till hur migrationen framställs i media och uppfattas av befolkningen (Balabanova & Balch, 2010). Kadianaki et al (2018) kommer fram till samma slutsatser efter sin studie om hur migration presenterats i cypriotisk- och grekiskmedia. De ställer frågan om när migranter presenteras i god dager respektive dålig

dager. De kommer fram till att migranter ställs i god dager när det kommer till bidragande till nationens ekonomi, och även i humanitära frågor. När de framställs i dålig dager är då diskussionen handlar om skadan till den nationella ekonomin, såväl som ländernas egen kultur och säkerhet (Kadianaki et al, 2018). Detta kan även kopplas till det genomgående tema som finns dvs att människors åsikter påverkas. Det påvisas i Attinà's text som menar att motståndare till immigrationen hävdar att immigranterna skulle ta ifrån deras egna möjligheter till arbete, bostäder och omsorg (Attinà, 2016, s. 19).

Kadianaki et al (2018) menar vidare att de som framställer migrationen i god dager hade fler argument för sina åsikter än de som framställde migrationen i dålig dager. Författarna motsatte sig dock att den negativa representationen enbart skulle bestå av rasister (Kadianaki et al, 2018).

Precis som Kadianaki et al (2018) menar Holmes & Castañeda (2016) att allmänheten visar humanitära åsikter och attityder till flyktingar, men också oro för etniska, religiösa och kulturella skillnader och deras egen säkerhet (Holmes & Castañeda, 2016; Kadianaki et al, 2018). Dessa attityder bekräftas även i en litteraturöversikt gjord av Christine E. Meltzer et al (2017). De menar att EU:s invånare påverkas av medias framställningar av flyktingar, där de två ställningarna återigen framkommer, och belyser hur media främst behandlar flyktingars ansedda nytta eller skada till europeiska samhällen. Flera undersökningar visar på att nyhetsrapporteringar, som främst skriver om att migranter potentiellt skulle skada säkerheten, ekonomin och kulturen i staten, har specifikt stark påverkan på invånarens uppfattningar om migranter och migrationspolitiken och bidrar till en mer negativ syn (Meltzer et al, 2017).

Det finns inga tidigare undersökningar gjorda för att studera EU:s nya strategi till migrationspolitiken i dagspress och som diskuterar vem som anses vara ansvarig. Den tidigare forskningen har främst fokuserat på länder i kontinental Europa och under flyktingkrisens inledande faser. Däremot finns ingen tidigare forskning som berör Skandinavien. Sverige och Norge har båda tagit en stor roll i flyktingkrisen. Den tidigare forskningen har haft sitt fokus på skeenden i början av flyktingkrisen, inte under de år som EU:s nya migrationsstrategi varit aktiv. Läget efter 2016, då EU motiverade en ny strategi, är dåligt belyst och därmed ett område som behöver undersökas. I den tidigare forskningen handlar det om hur media framställer själva flyktingarna. Forskningen har inte fokuserat på själva politiken och strategierna som EU arbetar efter, inte heller på ansvaret för migrationspolitiken. Då

flyktingkrisen 2015 påverkat de skandinaviska länderna mycket (Votopaulová, 2018, s. 17–19), och då många flyktingar sökt sig dit, är det viktigt att undersöka hur EU:s strategiförändring debatteras och presenteras i dagspressen inom det skandinaviska området. I Norden har migrationspolitiken varit ett stort diskuterat ämne efter flyktingkrisen. Sverige och Norge har olika relation till EU. Det är därmed väsentligt att undersöka hur ett EU-land (Sverige) och ett icke EU-land (Norge) skiljer sig åt och debatterar migrationspolitiken i dagspressen.

4. Teori

I tidigare forskning har en relativt ny teoriformning i mediaundersökningar använts. Denna teori kallas "Social Representations Theory" och är utformad av Birgitta Höijer (2011). Grunderna till Social Representations Theory är resultat av den forskning som ursprungligen formulerades av Serge Moscovici. Detta är forskning som främst behandlar sociala tankemönster och allmänna uppfattningar. Forskningen har senare påverkat forskare från olika discipliner. Däremot menar Höijer att denna teoribildning vid år 2011, ännu var okänd för medieforskare (Höijer, 2011, s. 3). Höijer menar att utvecklingen av denna teori skulle ge värdefulla bidrag till mediaforskningen på grund av att Social Representations Theory handlar om olika typer av kollektiva tankemönster, dvs sunt förnuft och tankesystem av samhällen eller grupperingar av människor. Dessa är alltid kopplade till sociala, kulturella och symboliska objekt som representerar någonting (Höijer, 2011, s. 4). Den här teorin visar sig vara användbar för denna uppsats genom sin beskrivning av mekanismer som i sin tur förklarar hur idéer är kommunikativa och förvandlade till vad som anses vara "allmänt förstånd" (Höijer, 2011, s. 3) och framförallt hur media påverkar människors tänkande och tyckande. Denna teori skapar ett sätt att framställa och analysera resultaten speciellt genom förståelsen av "naming" som kommer att diskuteras nedan.

Höijer diskuterar i sin artikel vad som avgör vad som faktiskt är kollektivt delade sociala tankemönster. Moscovici gör tre distinktioner mellan hegemonic representations, emancipated representations och polemic representations. Hegemonic representations innebär att de flesta medlemmar i politiska partier, eller i en nation, delar samma uppfattningar genom förståelse av en viss problematik (Moscovici, 1988, s. 221 i Höijer, 2011, s. 5). Ett exempel ges där klimatkrisen framställs som ett hot mot mänskligt liv. Politiker enas om att det är ett hot, media rapporterar medvetenhet om att det är ett hot och detta bildar en gemensam syn hos befolkningen (Bergelz, Höijer, Olausson 2009 i Höijer, 2011, s. 5).

Emancipated representations innebär att subgrupper skapar sina egna versioner, men ändå att det har en koppling till samhället. Till viss del frigjorda men ändå kopplade till rådande uppfattningar. Ett exempel på detta är åsikter gällande alternativ medicin (Moscovici, 1988, s. 221 i Höijer, 2011, s. 5). Polemic representations relaterar till sociala motstridigheter mellan grupper och kontroverser i samhället. Exempel på detta kan vara liberalismen och

kommunismen (Moscovici, 1988, s. 221 i Höijer, 2011, s. 5). Distinktionen hegemonic representations förhåller sig bra till denna uppsats då problematiken den här uppsatsen behandlar är migrationspolitiken samt hur den beskrivs och uppfattas genom dagspressen.

Social representations skall inte ses som logiska eller sammanhängande tankemönster. Teorin klargör att alla representationer har ett mål; ”make something unfamiliar, or unfamiliarity itself, familiar” (Höijer, 2011, s. 7). Teorin påvisar två mekanismer som kallas ”Anchoring” och ”Objectifying”, dvs Förankring och Objektifiering (Höijer, 2011, s. 7). Förankring gör något, som för människan verkar ologiskt och okänt, känt genom att föra innehållet till områden som är kända så att vi människor kan jämföra och tolka innehållet och senare forma det genom objektifiering till något konkret som människan kan styra och kontrollera (Höijer, 2011, s. 7).

Teorin för denna uppsats kommer att fokusera på ”Naming” då det är uttrycken i dagspress och allmänhetens förståelse av dessa som är av betydelse. Detta beror på att Höijer beskriver att ett mycket vanligt sätt att ge ett okänt fenomen ett mer välkänt ansikte i framförallt media är genom att namnge det. Detta kallas i teorin just ”Naming” och genom att namnge någonting så undanröjs det dolda och anonyma med fenomenet och kan därefter extraheras till något uppfattbart för läsaren (Höijer, 2011, s. 7). Exempel på detta kan vara att skriva om ”klimatkriser” till ”väder”, politiska partier till ”terrorister” osv i rubriker och introduktioner till artiklar i media. Det hela handlar alltså om att skapa något förståeligt av något som tidigare varit okänt genom att namnge något okänt och abstrakt till något igenkännbart i läsarens kultur (Höijer, 2011, s. 8). I denna uppsats där migrationspolitiken ligger i fokus förväntas liknande uttryck formas i dagspressen. Även om artiklar rörande EU:s migrationspolitik inte specifikt namnger debattämnet som ”EU:s migrationspolitik”, blir namngivandet kring ämnen rörande EU:s migrationspolitik något underförstått;” ... and even a vague naming may liberate the unknown from total incomprehensibility...” (Höijer, 2011, s. 7). Detta innefattar även kopplingar till uppsatsens frågeställning där det ansedda ansvaret analyseras.

En svaghet med teorin är riskerna att uttryck och uppfattningar blir stereotypa i media och den allmänna uppfattningen och att detta då skulle försämra betydelsen av vad som framställs, men detta är inget som påverkar undersökningen. En annan svaghet är att dessa uttryck och uppfattningar inte alltid är faktabaserade utan mer baserade på tolkningar och uppfattningar.

Då just uppfattningen av migrationspolitiken är det som ska undersökas, samt hur denna framförs av olika dagstidningar, så är inte det en svaghet utan snarare ett sätt som beskriver och förstärker det som ska besvaras.

5. Metod och material

För den här undersökningen av dagspressdebatt är det lämpligt att analysera materialet genom innehållsanalys, med särskilt fokus på vilken instans som representeras som ansvarig.

Innehållsanalys är behjälplig vid jämförande av texter (Bergström & Boréus, 2012, s. 24).

Den lämpar sig som analysmetod för att finna större mönster i texter för att kunna dra slutsatser. Teorivalet, Social Representations Theory (SRT), stödjer även metodvalet då SRT beskriver hur ett okänt fenomen får ett mer välkänt ansikte i framförallt media genom namngivning. Innehållsanalys fokuserar även på det manifesta, d v s det som skrivs och uttrycks specifikt i texten (Bergström & Boréus, 2012, s. 51). Det manifesta kommer därmed ligga i fokus för den här uppsatsen då detta ger den bästa presentationen av hur dagspress skildrar ansvarsfrågan gällande EU och respektive land.

Det enda betydande latenta innehållet i materialet som kommer att analyseras är olika namngivningar och uttryck som kopplas till ansvarsfrågan och migrationspolitiken. Stora delar av det latenta innehållet är inte intressant utan endast de manifesta texterna som specifikt besvarar frågeställningen. Det betyder att citat och referat i materialet inte kommer att analyseras som om författaren skulle ha några underliggande åsikter eller värderingar bakom sin text. Att avgränsa arbetet på det här sättet gör att sökandet i artiklarna blir mer fokuserat på ansvarsfrågan då mer enstaka uttryck eller sk namngivningar sökes snarare än latenta meningar. Syftet för denna avgränsning är att beskriva vad dagspress förmedlar till allmänheten, och inte vad enskilda författare anser om ansvarsfrågan.

Då innehållsanalys förhåller sig så väl till att analysera dagspressdebatt var inte en diskursanalys aktuell på grund av att metoden utgår från att analysera hur det talas om något, olika sätt att tala om något, och vad det får för konsekvenser för mottagaren att något talas om på ett visst sätt. Detta skulle lätt ta överhanden och skapa avstånd från frågeställningen. Ideologianalys lämpar sig inte heller för denna typ av frågeställning då metoden skulle fokusera mer på det latenta i texterna, och i sin tur göra att dagspressens skildringar av debatten skulle behöva besvaras annorlunda än vad som avses med denna undersökning.

Vid inläsning av materialet gjordes en kategorisering av de teman som uppkom i debatten.

Detta var det politiska ansvaret och det humanitära ansvaret. Dessa teman hjälper också till att

besvara uppsatsens frågeställning. Ett analyschema har därmed upprättats för att tydliggöra hur artiklarna analyserades, samtidigt som det strukturerar resultatdelen.

Land och år	Kategori
Sverige 2016	<ul style="list-style-type: none">• Politiskt ansvar• Humanitärt ansvar
Sverige 2018	<ul style="list-style-type: none">• Politiskt ansvar• Humanitärt ansvar
Norge 2016	<ul style="list-style-type: none">• Politiskt ansvar• Humanitärt ansvar
Norge 2018	<ul style="list-style-type: none">• Politiskt ansvar• Humanitärt ansvar

Materialet som används för att besvara frågeställningarna är svensk och norsk dagspress. Artiklarna är uttagna under åren 2016 – 2018 då migrationsproblematiken utmanat EU.

Det är relativt sparsamt skrivet om ansvarsfrågan jämfört med andra EU- relaterade nyheter. Materialet för undersökningen kommer att innefatta ett flertal artiklar berörande EU:s migrationspolitik med fokus på ansvarsfrågan. De flesta artiklar är av debatterande karaktär där åsikter om migrationspolitiken framförs. Andra artiklar innehåller mer rapporter och intervjuer där en annan typ av åsikter och debatt framkommer. Just debattartiklar är av intresse för undersökningen av flera anledningar. För det första visar debattartiklar tydligt på olika åsikter i frågan. För det andra kan dessa åsikter som debatteras ha viss påverkan på människors uppfattning av den specifika frågan och i sin tur samhället i stort. För att finna dessa artiklar används tidningsdatabaser så som Mediaarkivet, Tidningsarkivet, Factiva och Presstext.

Utifrån detta har dagspressmaterial som behandlar ämnet migration och migrationspolitik i EU samlats in. Då sökresultatet gav många artiklar avgränsades materialet genom specifika sökord, som är relevanta för undersökningen, genom kodning av ord. Vad som menas med kodning och sökord i detta fall är att begränsa sökandet i artiklar efter ett par nyckelord och meningar som passar till undersökningen och hjälper till att finna de mest relevanta för frågeställningarna (Bergström & Boréus, 2012, s. 54). Detta är ord, eller kombinationer av ord, samt meningar som behandlar debatt om migrationspolitiken. Exempel på ord är; EU-debatt, ansvar för migration, samarbete mellan EU-nationer, ny migrationsstrategi, lösningar migration, problem migration men även kodord som är kopplade till teorivalet där namning-

baserade ord är betydande. Detta är alltså ord eller meningar i debattartiklar som nämner till exempel politiken och migration, där kontentan av artikeln utgår från något underförstått så som ansvar och flyktingar mm. Ett urval av artiklar har därefter gjorts utifrån detta innehåll. Artiklarna som ingår i undersökningen är de som berör frågeställningen och visar sig vara representativa, dvs att artiklarna diskuterar ansvarsfrågor, samt diskuterar detta i förhållande till EU:s migrationspolitik. Även om få av artiklarna specifikt uttrycker ”ny strategi” kan artiklar efter 2015, som berör EU:s samtida migrationspolitik, ändå konstateras diskutera den nya strategin. Det här är ett exempel på hur naming-processer fungerar i dagspress och gör teorin relevant för undersökningen.

Debatten som undersöks utgår ifrån de olika åsikter och debattartiklar som publiceras i dagspress om migrationspolitik. Tidningsartiklarna som analyseras kommer från Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten, Sundsvalls Tidning och Dagens ETC i Sverige och Aftenposten, Klassekampen, Europaportalen, NTB, NHO, Bistandsaktuelt, Vårt Land och VG i Norge. Då bokmål är det officiella stora språket i Norge, har inga artiklar på nynorsk studerats. Detta beror dels på att alla artiklar i Norge som är skrivna på nynorsk även är skrivna på bokmål (Harstad, 2012). Dessa tidningar har artiklar som berör ämnet ansvar i relation till EU:s migrationspolitik. Tidningarna är representativa utifrån deras nationella räckvidd och spridning. Det är därmed inte nödvändigtvis de största tidningarna som påverkar debatten i dagspress. Med detta menas inte heller att dagspress med fåtal läsare kommer bli grunden för resultatet, utan snarare de debatter som visar sig representativa för frågeställningen. Det är viktigt att nämna att större tidningar så som Svenska Dagbladet har en större läsekrets än t ex Sundsvalls Tidning. Dock är det ansedda ansvaret i fokus för den här uppsatsen så om en mindre tidning debatterar ansvarsfrågan är den ändå relevant då den representerar debatten för sin läsekrets. De mindre tidningarnas debatter kan också leda till större debatter på nationell nivå. Tidningarnas politiska ställning är inte relevant för den här uppsatsen. Analys av tidningarnas politiska ställning hade lätt tagit överhanden då författarnas latent meningar och budskap hade behövt analyseras. Det viktiga är vad tidningarna förmedlar till allmänheten och att ansvarsfrågan hanteras. Då fokus ligger enbart på det ansedda ansvaret i dagspressdebatten blir en konsekvens av detta att en bredare migrationsdebatt inte täcks.

Att fokusera på svenska och norska artiklar under åren 2016 – 2018 är en avgränsning i materialet men som också stödjer uppsatsens frågeställning. En konsekvens av att endast undersöka dessa två länder är att det blir fokus på en liten del av den stora debatten i Europa. Därmed är inte den här uppsatsen representativ för hela debatten kring ansvarsfrågan av migrationspolitiken. En annan konsekvens är att endast åren 2016 – 2018 ingår, och att det därmed inte speglar debatten för åren innan 2016 då flyktingkrisen ägde rum, men inte heller efter 2018 då EU:s migrationspolitik kan ha förändrats ytterligare och skapat vidare debatt. Däremot är den nya strategin påbörjad vid denna tidpunkt, så det är därför väsentligt att undersöka de här årtalen för att kunna studera ifall debatten förändrats. Efter 2018 minskade flyktingströmmarna till Sverige och Norge (Statistiska centralbyrån, 2021; Statistisk sentralbyrå, 2021) och det finns få relevanta debattartiklar i Sverige och Norge efter 2018 som berör migrationspolitiken med fokus på ansvar.

6. Resultat och analys

Resultaten representerar debatten under åren 2016 till 2018. Framställningen av resultatdelen har uppdelats efter de tydliga teman som framstod vid inläsningen av artiklarna och som presenterats i tidigare analyschema. Dessa teman är det politiska ansvaret och det humanitära ansvaret.

6.1 Svenska artiklar

Utgångspunkten för den svenska dagspressdebatten utgår ifrån ett aktivt deltagande i den rådande politiken inom EU. Detta kan ha påverkan på hur debatten presenteras i dagspressen, då Sverige har annorlunda ansvar gentemot EU till skillnad från Norge i och med sitt medlemskap.

6.1.1 Svensk politisk ansvarsdebatt

I början av 2016 hade flyktingkrisen skapat stora debatter i Europa. Att förändra strategin ansågs vara mycket nödvändigt för att kunna komma till bukt med problematiken flyktingkrisen medfört.

2016 är året efter flyktingkrisen och inledningen till EU:s respons och implementering av sin nya strategi. Kritik har växt mot ett bristande system, men samtidigt visar sig viljor till humana lösningar för flyktingarna i debatten i Sverige. Under 2016 är debatten fokuserad på Sveriges samarbete med EU i flyktingkrisen, och det menas att detta samarbete är bästa lösningen på problematiken. I artikeln "När flyktingkrisen kom till sagolandet" i Dagens Nyheter menas det att migration och integration flyter in i varandra, vilket uppfattas som att EU och svensk politik är ett gemensamt bidrag till flyktingkrisen (Eriksson & Turesson, 2016, 10 januari). Flyktingkrisen menas vara ett faktum och politiskt fokuserad i den svenska debatten. Vidare menar de att Sverigedemokraterna har tidigare skiljt sig ifrån de övriga partierna i sin ståndpunkt, men nu börjar samtliga partier alltmer diskutera hur Sverige skall anpassa sig efter den situation de hamnat i. Erik Ullenhag (liberal politiker och tidigare integrationsminister) menar att ansvaret ligger i Sveriges förhållningssätt till migrationen, och hur samhället skall forma samhörighet kring det (Eriksson & Turesson, 2016, 10 januari).

Samtidigt menas inte flyktingkrisen vara något som allmänheten skall tro är över. Det råder

fortfarande stora svårigheter i dagsläget. Författarna lyfter fram Lars Stjernkvist (kommunalråd i Norrköping) som menar:

”Det är klart att vi måste diskutera svenskhet och vad som ska gälla i Sverige. Vi vet att det kommer att såra en del. Men det som är svårt blir inte mindre svårt för att vi slutar prata. Tvärtom, vi borde prata mer. Svenskheten är ju inte sprungen ur jorden. Den kan verkligen formas när folk rör sig över gränserna ” (Eriksson & Turesson, 2016, 10 januari s 14).

Författarna till artikeln menar att Sverige har ett ansvar såväl för migrationen som för integrationen av flyktingarna i det svenska samhället. EU ansvarar för migrationen inom EU och Sverige för integrationen och migrationen i Sverige. Detta kritiserar inte, utan är utgångspunkten för den bästa vägen mot lösningen till det svåra politiska läget i EU. Vidare stöd i debatten, för ett mer välutvecklat migrationspolitiskt system, visas tydligt då specifikt de politiska bristerna vid flyktingkrisen ger viktiga insikter för framtiden. Palmlund debatterar i Expressen och menar:

”...Vi kan inte utesluta att vad som gjordes eller underläts före krisen är dess främsta förklaring...” (Palmlund, 2016, 12 juni)

Just bristerna i migrationssystemet är något som verkar vara kollektiva tankemönster (Höijer 2011) i den svenska debatten. Författarens uttryck så som ”krisen” ger en bild av de effekter som EU:s bristande agerande har lett till och får en tendens att dominera de kollektiva tankemönstren. Det är tydligt att den här typen av ”naming” i uttryck bidrar till förståelsen av debatten. ”Krisen” kopplas därmed till något negativt i och med bristerna i migrationssystemet men blir också ett sätt att etikettera hela flyktingsituationen. Ansvaret för förbättrade åtgärder menas endast klargöras när kartläggning på orsakerna bakom flyktingkrisen fastställts, och detta menar han är regeringens ansvar att fastställa och i framtiden förbättra. Palmlund menar att flyktingkrisen inte började 2015, utan det var bristande agerande från både EU och Sverige före krisen som är betydande för att påverka situationens utkomst (Palmlund, 2016, 12 juni).

Liknande kritik mot EU:s bristfälliga agerande går att läsa i Sundsvalls tidning, som delar Europaforum i Norrlands argument, för en hållbar flyktingpolitik. De litar inte på gemensamma lösningar i Europa. De menar att de skulle ställa sig bakom en rad hållbara

flyktingförslag, men att den gemensamma politiken kring denna fråga inte är den bästa för varken ”glesbygden eller någon annan” (Bergkvist et al, 2016, 25 februari). Författarna menar att det är de lokala regionerna som drabbas värst av EU:s misslyckade hantering. Regionernas redan undermåliga infrastruktur, stora avstånd och havererade ålderspyramider gör att kompetensförhöjningen är ett av de största hindren för vidare ekonomisk utveckling. Författarna menar vidare att för deras regionala överlevnad är den demografiska utmaningen avgörande för framtiden. EU måste förändra sin politik.

”Vi menar att EU måste agera för att medlemsstater och regioner ska ta större gemensamt ansvar för det stora antalet flyktingar som söker sig till Europa” (Bergkvist et al, 2016, 25 februari, s.3).

Författarna menar därmed att det är bra att kommissionen baserar sin strategi efter människorättsbaserade anledningar, men för att få en väl fungerande strategi behöver EU sätta högre press på medlemsländerna (Bergkvist et al 2016, 25 februari). Detta är ytterligare exempel på rådande tankemönster (Höijer, 2011) i debatten där fokus inte bara ligger på bristerna i rådande system, utan att också utpeka och benämna var den felande länken ligger och vem som bär ansvaret.

2017 märks en förändring i debatten på grund av en rad händelser under det senaste året kopplat till flyktingströmmarna och hur flyktingarna har behandlats i Libyen. Nu skiftas fokus till att mer behandla medlemsländernas ansvar och EU:s avtal med tredjestater. I Dagens ETC skrivs det om hur EU-ledare firar samarbetet med Libyen då de håller kvar flyktingar, eller skickar dem tillbaka till sina ursprungsländer. I intervjun med Heléne Fritzon (migrationsminister och biträdande justitieminister) framkommer det att Sverige måste ta del av EU:s insatser för att stärka tredjestaters kontroll av flyktingströmmarna (Holmbäck, 2017, 26 september). FN:s rapport från 2016 redogör för hur flyktingar regelbundet våldtas, spärras in och avrättas i Libyen. Två månader senare kom EU:s ledare överens om att stärka Libyens kustbevakning och kontroll över flyktingarna, med ambitionen att sätta stopp för flyktingströmmarna från området till Europa. Stefan Löfven säger efter mötet:

”Det är ett bra resultat. Vi ska bryta människosmugglingen och vi ska rädda liv här på Medelhavet...Alla lösningar ska naturligtvis göras i enlighet med internationell rätt...” (Holmbäck, 2017, 26 september s.6)

Holmbäck menar att Sveriges stöd av denna politik anses vara märklig. Trots dessa uttalanden finns det tydliga bevis för hur lösningarna inte sker enligt internationell rätt. Enligt Heléne Fritzon är anledningarna bakom Sveriges stöd följande:

”Vi måste vara en del av EU:s insatser för att - med kunskap och expertis och vara på plats och allt det där- jobba med en förståelse för hur de mänskliga rättigheterna ska beaktas, och sedan måste man också långsiktigt bekämpa grundorsakerna till varför man har en ofrivillig migration” (Holmbäck, 2017, 26 september, s.6).

Holmbäck menar att Sverige ger tydligt stöd till EU:s initiativ och visar sig samarbetsvilliga i det problematiska läget Europa befinner sig i. Alltså impliceras ansvaret för politiken vara i enighet med EU, med ambitionen att komma till bukt med de långsiktiga problemen som migration medför, snarare än att agera mot de brister som sker på kort sikt. Precis som Höijer menar gällande gemensamma tankemönster visas detta tydligt i debatten att Sverige ska vara en del i en mer långsiktig lösning och att ansvaret är tudelat mellan EU och Sverige (Höijer, 2011). Sveriges ska agera ”på plats” vilket tydliggör graden av involvering i lösning av problematiken och ger en förklaring av att Sveriges engagemang går längre än enbart ekonomiskt bistånd till EU.

Tidigare i april samma år syns liknande tendenser till debatt där det i Svenska Dagbladet skrivs om att under det socialdemokratiska styret bidragit med att Sverige tagit emot 200 000 flyktingar, och att det är något svenska folket skall vara stolta över (Botström & Ylvasdotter, 2017, 4 april). Ansvar på olika nivåer ska leda till utveckling i politiken.

”Sverige ska fortsatt vara solidariskt och driva på för att fler länder blir det” (Botström & Ylvasdotter, 2017, 4 april, s. 4).

De menar med sin målande beskrivning att fler länder måste ta ansvar, även om Sverige skall visa sig vara i framkant:

”... Istället för att några länder höjer taket i mottagandet behöver fler länder höja golvet...” (Botström & Ylvasdotter, 2017, 4 april, s. 4).

Vidare menar de:

”Vi vill därför se en gemensam och ambitiös EU-lagstiftning för fler lagliga vägar in till Europa, där EU:s länder tillsammans hjälper fler och där varje enskilt land får bättre förutsättningar att klara integrationen” (Botström & Ylvasdotter, 2017, 4 april s. 4).

Här visas en tydlig åsikt om att flyktingsituationen inte kan lösas av EU själva, utan Sverige måste förbli ett gott exempel och inspirera andra stater hur de kan hjälpa till och genomföra EU:s direktiv. Namngivningarna i debatten om att inte bara ”höja taket” utan att också ”höja golvet” blir en tydlig liknelse och bidrar till en ökad förståelse (Höijer 2011) om flyktingfördelningen mellan länderna. Andra medlemsstater måste få mer stöd och inspiration till att förändra sin policy. Det ställs däremot inte negativa aspekter gentemot EU:s initiativ med flyktinghanteringen då det menas vara EU:s påverkan av andra länders politik, i kombination med att Sverige ligger i framkant, som kan göra situationen bättre.

Det märks även att samma argument förs mot EU:s migrationsstrategi under 2018. Däremot är debatten alltmer kritisk och politiskt laddad. Kritiken mot denna bristande politik menar Marina Ferhatovic att Stefan Löfven bara sopar bort med frasen att det är “gemensamma EU-regler” (Ferhatovic, 2018, 29 juli, s. 15). Att debatten inte kan nå den påverkan den behöver, för att bidra till en utveckling i det nuvarande bristande systemet, visar hur låst debatten verkligen är inom staten och mellan medlemsstaterna. Det nuvarande systemet är resultatet av att allt mer invandringskritiska partier får makten i flera medlemsstater (Ferhatovic, 2018, 29 juli). Namngivningarna (Höijer 2011) ”vi och dom” i debatten beskriver ”vi” som de länder inom EU som vill och tar ett stort ansvar för migrationspolitiken och där ”dom” är de länder som inte anses göra tillräckligt. EU visar fortsatta mål om avtal med tredjestater för framtiden, men dessa stater kräver alltmer bidrag, då de inte gillar tanken om att vara EU:s vänthall (Ferhatovic, 2018, 29 juli, s.15). Trots alla bidrag som ges till denna strategi så lyckas varken politisk eller humanitär rättvisa skipas.

Det blir tydligt att den svenska debatten utvecklas över tid. Mellan 2016 och 2017 lyfts EU:s misslyckanden upp alltmer samtidigt som man kräver ett större ansvarstagande från Sverige och medlemsstaterna. Den svenska debatten blir mer kritisk och politiskt laddad inför valet 2018, då EU:s strategi och svensk politik gentemot denna strategi, alltmer ifrågasätts.

6.1.2 Svensk humanitär ansvarsdebatt

Trots mycket kritik och oro för det bristande politiska systemet inför strategiförändringen 2016 rymmer debatten också oro för det humanitära ansvaret. När EU utövar strategins planer kritiserar deras handlingar. EU anses alltmer blunda för bristerna av sina migrationspolitiska lösningar och sluter avtal med stater som utsätter dessa individer för kränkningar av de mänskliga rättigheterna (Lena Ag et al, 2016, 28 juni).

Detta är en skrämmande utveckling menar Lena Ag et al, då de månar om att EU skall stå upp för de mänskliga rättigheterna istället för att bygga murar. Författarna redogör för att EU genom sin överenskommelse med Turkiet ”outsourcat” skyddet av flyktingar. Samarbetet innebär att istället för att flyktingar tas om hand att de skickas tillbaka till de utsatta och farliga områdena. Flera människorättsorganisationer vittnar om dödsjutningar av asylsökande vid Turkiets gränser. EU-kommissionen anser däremot att överenskommelsen med Turkiet är en framgång som ska leda vägen till fler liknande överenskommelser med en rad länder, som till exempel Libyen.

Att andra länder blir gränsvakter åt Europa i utbyte mot finansiering menas enligt författarna vara ett stort misstag. De redogör för flera anledningar till att EU måste ses som ansvariga för detta när rapporter om Libyen vittnar om tortyr, sexuellt våld och rättsövergrepp (Lena Ag et al, 2016, 28 juni).

”...Trots detta anser inte bara EU utan även Sverige att en överenskommelse med Libyen är mer än tänkbar. På frågan om EU bör göra en överenskommelse med Libyen för att stoppa flyktingar att ta sig till EU svarade EU-minister Ann Linde häromveckan ja” (Lena Ag et al, 2016, 28 juni).

I den här artikeln blir det tydligt hur debatten utvecklas till att också utse gemensamma fiender i flyktingfrågan och att rikta kritik mot de länder som inte tar emot flyktingar. Begrepp som ”bygga murar” är ett exempel på att utvidga uppfattningen av situationen hos allmänheten och skapa en gemensam förståelse (Höijer, 2011).

Precis som artikeln beskriver strider dessa beslut mot Sveriges önskan om fler säkra och lagliga vägar in till Europa. EU har även som mål i sin strategi att förhindra att flyktingarna riskerar dessa farliga resor till Europa. Författarna noterar väsentliga brister från både EU och

Sverige gällande humana och hållbara lösningar till flyktingkrisen.

”I stället för att öppna upp för fler säkra och lagliga vägar in i Europa, något Sverige sagt sig vilja agera för, fokuserar EU på att utöka och stärka sina hårda gränskontroller och att betala instabila länder att agera gränsvakter” (Lena Ag et al, 2016, 28 juni).

Då Libyen anses vara ansvariga för sänkningar av flyktingbåtar är det en oroväckande utveckling, enligt författarna, att de skall ha hand om EU:s immigrationsströmmar. Trots detta menar Sverige och EU att detta är det bästa beslutet för stunden. Den här typen av namngivning i debattartiklar bidrar till en allmän uppfattning (Höijer, 2011) om att Libyen inte följer de mänskliga rättigheterna och att EU betalar för det. Uttrycket ”gränsvakter” ger en bild av hur illa den rådande situationen ser ut.

Ännu en gång visar debatten kritik mot EU:s politiska ansvar, men nu också mot det humanitära ansvaret. Även om EU gör avtalen i förhoppning om att minska andelen flyktingar till Europa, gör inte det att dessa människor slutar fly. Ansvaret menar författarna ligger hos båda parter, men främst EU som menas spela huvudaktören i dessa förhandlingar. De menar vidare i debattartikeln att det är en ohållbar, oetiskt och inhuman strategi. EU måste öppna ögonen för den misshandel som förekommer mot flyktingarna i Turkiet, och förstå att samma öde kan vänta de flyktingar som tvingas stanna i Libyen. De mänskliga rättigheterna och asylrätten är centrala utgångspunkter som måste beaktas för en gemensam politik, och de menar att det är Sveriges ansvar att påverka EU i denna fråga. EU behövs i detta område för att förekomma med gott exempel på hur hanteringen skall gå till och ser till att unionens medlemsstater i sin tur tar sitt ansvar, och hjälper till (Lena Ag et al, 2016, 28 juni). För tillfället verkar dock EU motarbeta sina egna mål genom att införa striktare kontroller av gränserna. Även i det senare Libyen-avtalet, när det trädde i kraft, verkar EU motverka sin egen målsättning.

I debatten visar sig dessa avtal med tredjestater bli en hållpunkt för de humanitära ansvarsfrågorna. Även år 2017, när avtalet väl kommit i kraft, kritiseras beslut kraftigt och anses vara ansvarslöst från EU:s sida, men också Sveriges som tillåter att det sker. I EU:s nya strategi framkommer det att avtal skall slutas med tredjestater, men främst för flyktingarnas säkerhet (Europeiska kommissionen, 2016). Avtalen skall medföra donationer och bistånd så att staterna har resurser nog att hjälpa flyktingarna och förhindra dem från att riskera sina liv

på vägen till Europa. I de svenska artiklarna förs det mycket debatt kring EU:s överenskommelser med Libyen. Libyen visar sig skyldiga till de brister av mänskliga rättigheterna som tidigare anats och EU tänker inleda samarbete med dem för att underlätta trycket av flyktingströmmar in i Europa (Mörth & Sjöblom, 2017, 3 april). Europas ledare är medvetna om situationen och dess konsekvenser. Återigen så verkar den allmänna uppfattningen i debatten vara att EU inte lyckas ta sitt ansvar utan betalar tredje stater för att agera i sitt ställe samt för att bedöva sitt eget dåliga samvete.

Läkare utan gränser visar stor oro för hur situationen har utvecklats i Europas gränsområden. Den kustbevakning och regering som får ekonomiskt bidrag från EU, för att ta hantera flyktingströmmarna, har skjutit mot hjälporganisationer och räddningsinsatser på Medelhavet (Mörth & Sjöblom, 2017, 3 april).

Författarna presenterar även ett starkt missnöje till Sveriges agerande:

”Vi känner en stark oro över frånvaron av humana lösningar från EU. Det är upprörande att Sverige, vars utrikespolitik sedan många år fokuserat på att försvara mänskliga rättigheter, internationell rätt och humanitära principer ställer sig bakom en strategi som håller människor kvar i Libyen.” (Mörth, Sjöblom, 2017, 3 april s. 1).

Tredjestater visar sig inte vara säkert för flyktingarna, men ändå menar EU att avtalen är framgångsrika överenskommelser. Detta är troligtvis på grund av den politiska situation som EU befinner sig i och då medlemsstaterna blir nöjda när trycket på dem själva inte blir detsamma.

Vad Sverige skall göra som respons på EU:s strategi är något som visar sig bli mycket aktuellt, då förtroendet för att EU skall lösa situationen inte är stor. Debatten leder därmed till fokus för ansvarstagande på den egna nationella nivån, snarare än på EU-nivå. Den allmänna uppfattningen i dagspressen (Höijer, 2011) verkar skifta något nu till att mer uppmana Sverige att agera då EU inte lyckas med sitt uppdrag. Sverige måste vara en förebild för de andra medlemsstaterna och driva på EU:s arbete med solidaritet, så att de andra staterna också gör det. Dessa länder kritiserar då Sverige har behövt ta mycket ansvar för att flyktingarna skall ha någonstans att ta vägen och menar att det är viktigt att de andra medlemsstaterna också gör det. De menar även att bidragen behöver öka, både från Sverige och EU (Botström & Ylvasdotter, 2017, 4 april).

”...Sverige är en humanitär stormakt...” (Botström & Ylvasdotter, 2017, 4 april s. 4)

Uttryck som ovanstående träder fram i debatten men också utmaningar om vad Sverige som nation ska bidra med. Uppfattningen verkar vara att det finns höga krav på vilken roll Sverige skall spela, men också vad Sverige som land bör göra. Just uttryck som dessa är vad som enligt Höijer skapar en gemensam förståelse och klargör Sveriges roll (2011).

Att vara en humanitär stormakt, och visa detta för medlemsstaterna som inte bidrar lika mycket, menas vara tillvägagångssättet för att påverka och skapa en förändring till dåvarande läge.

Ansvarsfrågan verkar vara dubbelsidig i debatten. Å ena sidan beskrivs vad Sverige är villigt att göra, och vad detta kan leda till på EU-nivå. I likhet presenteras att andra medlemsstater motsätter sig detta då det kan leda till svårigheter som drabbar dem själva när de undsätter sina resurser för att hjälpa till. Å andra sidan menar debattörerna att denna migrationskris är hela EU:s ansvar och inte enskilda länders så som Sveriges. Sverige bidrar både ekonomiskt och humanitärt till flyktingarna, och även om detta menas vara huvudsakligen EU:s ansvar, ses Sverige som en viktig del för att påverka de andra medlemsstaterna till att bli mer solidariska. Argumentationen bakom grundar sig på att förtroendet inte är högt för EU att lösa migrationspolitiska svårigheter. Sverige ser som sitt ansvar att påverka de andra länderna.

De generella tankemönstren i debatten verkar grunda sig i att Sverige menas vara en ”humanitär stormakt” och att landet borde kunna bidra med mer, medan andra länder inte skattas lika högt och är beroende av Sveriges hjälp. Detta är alltså något som Höijer menar skapar en gemensam förståelse till problematiken, och i detta fall skapar en allmän uppfattning och inställning till Sveriges agerande (Höijer, 2011).

6.2 Norska artiklar

I de norska artiklarna är utgångspunkten att debatterna är framställda utifrån ett nationellt fokus med ett utomstående perspektiv. Debatten i Norge behandlar hur nationen ska ställa sig till EU och deras politik i denna fråga. Norge är med i Schengen-samarbetet och den fria rörligheten, men står ändå utanför unionen.

6.2.1 Norsk politisk ansvarsdebatt

I Bistandsaktuelt från 2016 menar fredsforskaren Jørgen Carling att:

”Migrasjon er en påminnelse om de store ulikhetene i verden og behovet for god utviklingspolitikk. Men målsetningen bør ikke være å stanse migrasjonen. Migrasjon er ikke en sykdom, og utviklingssamarbeid ville uansett vært en dårlig medisin på kort sikt” (Røst, 2016, 17 juni)

Carling menar att förhållandena i Libyen är en faktor som driver på migrationen till Europa (Røst, 2016, 17 juni). I norska offentligheten omtalas strömmarna av människor till Europa som den europeiska flyktingkrisen. Carling menar att begreppet är utmanande då det är både rätt och fel att säga att krisen är europeisk:

”...Det er en krise i det europeiske samarbeidet og mottakssystemet ... (Røst, 2016, 17 juni).

Vidare säger han:

”...Politikken bør konsentreres om å redusere disse utfallne, ikke om o stanse migrasjon. Men uavhengig av Europas bekymringer for migrasjonstrømmene er det viktig å bidra til at folk har realistiske muligheter til o skape seg en framtid i Afrika. Men politikken som føres av mange land nå, er preget av en tenkning om at det er bedre for Europa om de samme menneskene dør andre steder enn ved våre yttergrenser” (Røst, 2016, 17 juni).

På grund av att det talas mycket om den positiva utvecklingen i Afrika skulle denna strategi kunna tolkas som framgångsrik trots all problematik med samarbetet i EU. Däremot menar Carling att denna framgång till stor del beror på hjälpmedel som handskas av korrupta institutioner och därmed inte kommer skapa större möjligheter för en bra utveckling (Røst, 2016, 17 juni). Även i den norska debatten verkar det påkommas negativa tankemönster kopplat till hur väl EU:s strategi fungerar. Vem som tjänar på bidragen som Norge ger är ett annat tydligt mönster. Det är tydligt i Carlings debattartikel att det inte bara handlar om en flyktingkris, utan ordet får bredare betydelse (Höijer, 2011) då det menas vara en kris inom själva EU-samarbetet. Detta klagör att ansvaret för samarbetet ligger på EU, då krisen menas vara europeisk, men å andra sidan är det just därför också ansvaret ligger på medlemsstaterna.

För att få ett fungerande system är det nödvändigt för staterna att vara en del av det samarbetet EU försöker införliva.

I Europaportalen delas det norska regeringsprogrammet för 2016, där de menar att Norge skall ta vara på alla möjligheter som uppstår för att samarbeta med EU. Detta för att bilda de viktiga kontaktnäten och vara närvarande för att öka kunskaperna av EU:s politik. Norge skall i förhållande till migrationspolitiken vara med och hjälpa till för att komma fram till lösningar. Norge skall bidra till Europas gemensamma utmaning, och att medlemsstater inte gör detta menas vara grunden för EU:s svaga drivkraft. Med oro av att Schengen-samarbetet är i fara vill Norge att samtliga länder skall ta sitt ansvar. Norge vill vara med och lösa de framtida utmaningar Europa kommer att möta. Detta kan endast lösas genom samarbete (Tronstad, 2016, 7 mars).

Tronstad menar i artikeln *Norge og EU:s håndtering av flyktningkrisen*:

”Vi har imidlertid en positiv grunnholdning til grensepakken og anser det helt nødvendig å styrke yttergrensekontrollen. Dagens diskusjoner om forslaget ser ut til å gå i riktig retning i så måte.” (Tronstad, 2016, 7 mars).

Norges regeringsprogram förespråkar så nära samarbete med EU som möjligt i migrationsfrågorna. Debatten i Norge är oroad kring hur EU:s beslutsfattning kommer drabba dem. EU ansvarar för vilka principer som skall styra politiken samt hur bördan skall fördelas. Även om det är osäkert om hur de skall gå till väga, är det ändå EU som får detta förtroende menar Jonas Gahr Støre, ledare för Arbeiderpartiet (Gahr Støre, 2018, 31 juli). Han debatterar i sin artikel *Spriker om innvandring* i Aftenposten:

”Spørsmålet om hvordan EU-land skal finne felles løsninger på migrasjon i vår tid, får betydning også for Norge. Hvordan skal det etablerte regelverket, som Schengen og Dublin, praktiseres og videreutvikles? ” (Gahr Støre, 2018, 31 juli s. 16).

Som i likhet med de svenska artiklarna, diskuteras nationens möjlighet att påverka politiken i EU. Norge skall förhålla sig till det europeiska migrationssamarbetet genom att vara närvarande och på bästa sätt påverka beslutsfattandet och hur den fortsatta politiken skall praktiseras (Gahr Støre, 2018, 31 juli). EU menas därmed vara tvungna att hjälpa länder som tar emot stora mängder flyktingar, som till exempel Libanon och Turkiet, som debatten

tidigare visat stor misstänksamhet mot (Andreassen 2016, 29 juni). Norge menas visa motstridiga signaler för att vara en del av samarbetet. De styrande politiska partierna i Norge är överens gällande samarbetet med EU. Däremot är åsikterna skilda kring syftet bakom samarbetet. Debatt mellan Arbeiderpartiet och Fremskrittspartiet visar olika fokus för hur Norge skall agera och därmed blir ansvarsfrågan mer komplex.

”... Arbeiderpartiet mener Norge må delta aktivt i samtaler med nordiske og europeiske land om en mest mulig felles linje i disse spørsmålene. Det gjelder regelverket og praktiseringen av det. Det må sikres kontroll ved grensene. Mennesker som er ofre for forfølgelse, må fortsatt ha rett til beskyttelse. Det må et bedre system til for å skille dem som har rett til asyl, og dem som er økonomiske migranter og ikke har det.” (Gahr Støre, 2018, 31 juli s. 16)

Enligt Støre har Arbeiderpartiet en klar övertygelse om hur arbetet skall se ut. Däremot framgår det att Fremskrittspartiet motsätter sig Arbeiderpartiet och menar att Arbeiderpartiet inte tar ansvar för Norges bästa (Gahr Støre, 2018, 31 juli).

” For oss vil likevel spørsmålet om hva som er godt for landet, alltid komme først.... Arbeiderpartiet tar ansvar og sikrer flertall der det gir gode løsninger for landet. Som på området innvandring og integrering, der jeg selv var en pådriver for å sikre den bredeste enighet noe parlament i Europa oppnådde på dette følsomme området i 2015” (Gahr Støre, 2018, 31 juli s. 16).

Att EU:s politiska mål med strategin genomförs anses vara det bästa alternativet. Detta menas även vara en del av Norges ansvar, trots att EU:s agerande sedan den nya strategin allt mer kritiserats i dagspressdebatten. En allmän uppfattning i den norska debatten verkar vara att EU misslyckats i sin strategi och att Norge som land ses som en viktig spelare i att få till ett bättre samarbete mellan nationerna. Det går också att utläsa en uppfattning (Höijer, 2011) i debatten om att EU inte klarar sig utan Norges hjälp.

I dagspressdebatten kritiseras också att Norge skall donera ytterligare 60 miljoner till EU-fonder för migrationshantering (NTB, 2018, 21 september). Mycket av denna kritik baseras just på att donationerna faller i händerna hos kriminella nätverk, och inte till de syften Norge vill att bidragen skall finansiera. Norge ska också vara med och påverka medlemsstaterna till bättre samarbete och rätt fördelning av de finansiella resurserna. I Norge ligger mycket fokus

på var dessa resurser faktiskt hamnar.

”Fattigdom, arbeidsløshet og dårlig styresett er blant årsakene til migrasjon. Landene i Europa må samarbeide med opprinnelses- og transitland om håndteringen av migrasjon og flyktningkriser. Samtidig må vi bekjempe den organiserte kriminaliteten og menneskesmuglingen, sier utenriksminister Ine Eriksen Søreide (H) i en pressemelding” (NTB 2018, 21 september).

Det menas i NTB att Norge bör samarbeta med EU och bemöta deras lösningar till migrationspolitiken. Fokus ligger i att bekämpa de kriminella nätverk och den människosmuggling som sker och att arbeta för att flyktingarna får den hjälp de behöver. Detta stöd och grad av delaktighet i EU:s strategi visar Norges samarbetsvillighet och vilket ansvarstagande de tar i jämförelse med många andra länder som är medlemsstater i EU. Norge är på samma sida som EU i frågan. Donationen på 60 miljoner är inte så stor i förhållande till problematikens omfattning och vad andra EU länder gör. Detta kan tyda på de motstridiga krafterna inom Norges EU- politik som begränsar stödets omfattning. I debatten framkommer det även motstridiga sidor som menar att Norge bör samarbeta med EU och vara en del av deras lösningar, men fokusera på landets bästa. Det menas vara nödvändigt att vara närvarande i diskussionen för att kunna påverka beslutsfattningen till landets fördel.

Norge är en egen nation och skall kunna hantera sin egen migrationspolitik. Carl I. Hagen (tidigare partiledare för Fremskrittspartiet) är kritisk gällande Norges delaktighet i EU:s strategi (2018, 11 juli). Han menar att pengarna går till diktatorstyrda länder, istället för Norges skolor, omsorg, försvar och polis (2018, 11 juli). EU:s ansvar menas här vara att avvärja alla sina så kallade räddningsoperationer till havs för att visa flyktingarna tillbaka till deras ursprungsländer, och därigenom stoppa diktaturer som utnyttjat dessa bidrag till migrationsstöd i över 30 år:

”...Den beste måte å spare menneskeliv fra å drukne er o stoppe de såkalte redningsoperasjoner ved å vise alle båter tilbake til utgangspunktet og opperette mottak i nordafrikanske land og andre afrikanske land...” (Hagen, 2018, 11 juli, s. 33).

Norges ansvar är att se till att bidragen går till rätt ändamål för att rädda människoliv och skapa välfungerande uppehållen för flyktingarna.

I debatten går det att urskilja tre tydliga mönster. Det första mönstret handlar om vikten av att Norge visar sig samarbetsvilligt och att landets insatser behövs för att lösa rådande krisituationen inom EU. Det andra mönstret handlar om att Norge är en egen nation och att landets intressen skall gå först. Samtidigt som Norge skall vara med och hjälpa EU, finns här en chans att påverka politiken till sin fördel. Det tredje tydliga mönstret handlar mer om en oro var det ekonomiska stödet hamnar såväl som det finns en osäkerhet om bidragen går till rätt ändamål.

I *Klassekampen* från 2018 diskuteras omständigheterna av att medlemsstater stramar åt migrationspolitiken. De menar att EU:s migrationsstrategi behöver strykas och göras om. Fördelningen av ansvar och hantering ska vara frivilligt av vardera stater, inte genom tvång. Det är en oroväckande utveckling för EU- samarbetet att flera medlemsstater med sträng asylpolitik, så som Ungern, Tjeckien, Slovenien och Polen, är intresserade av att bilda allianser (Sørum, 2018, 6 oktober).

”Det uttalte målet med EUs migrantavtale fra juni var å operete et mer effektivt system for europeisk samarbeid på flyktingfeltet og styrke Europas yttregrens. Statene ble blant annet enige om å operete mottakssentre utenfor EU som skal skille ut flyktinger med behov for beskyttelse fra økonomiske migranter. Deretter skal asylantene fordeles på de ulike EU-landene, men fordelningen skal skje på frivillig basis.” (Sørum 2018, 6 oktober, s. 35).

Sedan den nya migrationsstrategins kritiserade utveckling har redan tidigare skeptiska stater skaffat allierade för att påverka EU:s beslutsfattning. Det huvudsakliga ansvaret av denna utveckling ligger på EU, som för att motverka missnöjet, menas behöva lyssna på samtliga medlemsstater.

År 2016 handlar den politiska ansvarsdebatten i Norge främst om att EU:s migrationsstrategi har misslyckats. Därefter utvecklas debatten och 2018 menas Norge vara viktig spelare till att få till ett bättre samarbete inom EU. Då syns också tydligare mönster i debatten gällande storleken på landets ekonomiska bidrag samt om det hamnar i rätt händer.

6.2.2 Norsk humanitär ansvarsdebatt

Det humanitära ansvaret har stort fokus i Norges debatt kring EU:s migrationspolitik. Fokus ligger kring fasta hållpunkter i historien som har bevisat EU:s brist i hantering. Dessa hållpunkter är framförallt avtalen med tredjestater.

I artikeln *Stor og utfordrende rolle for EUs minstemann* diskuteras det roterande förmanskapet inom EU där nästa förmanskap är Maltas. Malta klargör redan innan förmanskapet sin ställning till vad som kommer vara prioritet vid deras förmanskap. Artikeln belyser flera olika områden av intresse för Maltas förmanskap men lägger stort fokus på hur lösningar till migrationskrisen skall lösas av EU. Författarna argumenterar utifrån Maltas vilja om att EU:s ansvar är att lösa konflikterna i Syrien, säkra stabiliteten i Libyen, säkra demokrati i Tunisien, och tillrättalägga fredsförhandlingar mellan Palestina och Israel. De menar att dessa lösningar är beroende av att EU har stärkt den inre marknads ekonomi och säkerhet.

I artikeln trycks det på de olika faktorer som skapar ett ansvar för EU, och författarna sätter sig i stöttande ställning, då ingressen lyder att:

”... Det minste medlemslandet i EU skal styre Rådets arbeid for første gang siden tiltredelsen i 2004, og har en innholdsrik, men vanskelig periode i vente...” (NHO, 2016, 19 december)

Detta visar stöd för de ansvarsområden EU menas ha, även ifrån ett norskt perspektiv.

Debatten i Norge har redan vid samma år som strategin införlivas starkt kritiserat EU:s agenda. De menar att EU samarbetar med tyranner för att stoppa inflödet av migranter. Rädda Barnen och 109 andra icke-statliga hjälporganisationer opponerar sig mot EU när det kommer till deras avtal. De menar att bistånden skall gå till de som behöver det och inte vara en undanflykt för att stoppa migrationen (Andreassen, 2016, 29 juni). I samma artikel kritiseras EU för att sluta inhumana överenskommelser för flyktingar med Sudan. Denna kritik återkommer i flera artiklar där debattörerna främst behandlar den humanitära bristen staterna och EU visar genom de här avtalen.

”Det er utrolig at man vil forhandle bort menneskerettigheter og inngå avtaler med en statsleder som er ettersøkt for krigsforbrytelser, sier Fylkesnes. Det kan virke som om kampen mot migrasjon går foran alt annet” (Andreassen, 2016, 29 juni).

EU verkar se avtalen som en självklar framgång, men det gör att ett större humanitärt ansvar ligger på de enskilda medlemsstaterna. Frågan ställs om Norge följer EU:s fotspår.

Argumentationen förs genom att framhäva de brister Norge visar så som att bidra till EU:s biståndskassa. Det går att utläsa en allmän uppfattning och ett ifrågasättande av om EU köper sig fria från de mänskliga rättigheterna genom sitt agerande med tredje parter. Det finns också tydliga tankemönster i debatten om en oro om att Norge följer i EU:s fotspår. Då det förekommer flera namngivningar som till exempel ”kampen mot migrasjon” och ”foran alt annet” skapas en förståelse av problematikens faktiska betydelse.

Under året har fler avtal slutits och än en gång kritiseras det i den norska debatten. I likhet med den svenska debatten har Läkare utan gränser påvisat kritik till EU:s beslut gällande att Libyen kontrollerar flyktingbåtarna över Medelhavet (Vårt Land, 2017, 11 december).

”Derfor ber vi innstendig europeiske styresmakter om selv å ta ansvar for søk- og redningsarbeid på Middelhavet og stanse sin støtte til den libyske kystvakten.” (Vårt Land, 2017, 11 december, s. 20)

EU sluter ännu ett avtal med en stat som visar tydliga brister. EU:s ansvar är i artikeln kopplad till de enskilda medlemsstaterna. Stor kritik riktas mot hur flyktingar förlorar sina liv, blir torterade och utsätts för kränkning av de mänskliga rättigheterna som en direkt följd av EU och dess medlemsstaters migrationspolitik. Dessutom menar de att deras donationer till EU i praktiken inte står för någon fast ägare, utan att kriminella nätverk utnyttjar bidragen samtidigt som de tjänar på flyktingar genom människohandel.

Ansvarsanspråket är vänt mot både EU och samtliga medlemsländer. EU bör upphöra med bidragen och själva ta ansvar för räddningsarbetet på Medelhavet. De gör sig själva skyldiga till det de alla sagt sig vilja motarbeta.

EU:s ansvar brister alltså stort inom det humanitära där finansieringen inte når de som behöver den mest. I artikeln menar författaren att de här människorna skall ha rätt till beskydd ifall de blir förföljda, samt att kriminella nätverk bekämpas (Gahr Støre, 2018, 31 juli). Hur det ska gå till är dock inte självklart. Ansvarsfrågan tillhör därmed EU, då det är deras

finansiering som läggs till de kriminella nätverken. Trots detta menar de att mer finansiering behövs till länder som tar hand om flyktingarna efter de senaste avtalen (Gahr Støre, 2018, 31 juli).

Debatten ser därför ut att ha förändrats under de två åren, då trots att det bevisats att EU finansiering går till kriminella nätverk och människorättsbedragare, så skall Norge fortsatt bidra med pengar till de här initiativen. EU har därmed förtroende att hantera situationen trots mycket kritik. Till skillnad från debatten i Sverige, där Sverige anses ha ett mycket stort ansvar för själva handlingarna och omhändertagandet, verkar ansvaret från Norges sida mer handla om ekonomiskt bistånd. Det verkar vara ett generellt och återkommande tankemönster i den norska humanitära debatten som handlar om just biståndet och om det verkligen når dem som behöver det samt om bidragen används till rätt ändamål.

I *Klassekampen* diskuteras EU:s vilja att etablera egna asyl läger i Afrika som i författarnas mening kommer leda till en fullständig stängning av Europa. Bara för att flyktingar på senare tid inte syns till i Europa, är inte problemet borta eller löst (Grassas- Stavenes 2018, 27 juni). Samtidigt är det svårt att få flyktingsituationen löst på en global nivå. EU kritiserar då artikeln nämner hur EU löser situationen med att skicka flyktingar till andra områden än Europa, vilket inte resulterar i någon verklig lösning. Tyskland och Italien ska sätta dessa krav på EU för att skapa EU-drivna asyl läger i Nordafrika. Detta ska ha bekräftats av ett läckt dokument ifrån det Europeiska rådet. Detta är ett projekt EU arbetar med för att hantera krisen. Författarna menar att erfarenheter av dessa projekt med asyl läger utanför EU gör det lättare för europeiska länder avskaffa sitt ansvar för att ta emot kvotflyktingar. Detta skall också förebygga den framtida migration som kommer att komma ifrån Afrika. Norge välkomnade initiativet, men kritiker menar att det kommer förvärra en redan svårhanterlig flyktingsituation. De menar att de kommer skapa nya flyktingläger där dessa flyktingar kommer sitta för evigt.

Detta visar även på en komplexitet inom EU. Initiativet baseras på att flytta problematiken ifrån Europa, samtidigt som det kan hanteras utanför gränserna men utan garanterade humanitära rättigheter. EU:s ansvar i den här situationen menas vara att stå upp för de humanitära krav de själva framställt som grund för samarbetet och att bevisa att de även lever upp till de mänskliga rättigheterna. EU hamnar i en svår situation i detta fall, där det finns starka åsikter för båda förslagen. EU har ansvaret att samarbeta mellan medlemsstaterna och

lösa krisen, vilket verkar ligga till grund för att beslutet tagits, och att de här asyllägren skall skötas av EU. Det ansvar EU får på grund av situationen verkar vara att hellre visa sig stödja medlemsstaternas viljor snarare än flyktingarna och de mänskliga rättigheterna. I norsk debatt har det funnits oro gällande statlig och humanitär rättvisa kring den här utvecklingen redan vid strategins början:

”Ansvaret for 60 prosent av verdens 21 millioner flyktninger faller i realiteten på kun ti stater. Nesten ni av ti flyktninger lever i utviklingsland. Fordelingen av flyktningbyrden er altså på langt nær rettferdig.” (Janmyr, 2016, 19 september, s. 11).

Norges ansvar blir större än för de flesta medlemsstater och leder till missnöje gentemot EU:s och FN:s förmåga att påverka staters agerande och samarbetsvilja. Missnöjet visas tydligt över den orättvisa fördelningen (Janmyr, 2016, 19 september). De länder som varit stora aktörer för flyktingomhändertagande börjar få nog och börjar influeras av de politiska besluten som de motstridiga länderna utför. Hur detta överhuvudtaget skall få vara möjligt under en tid där Europas stater har större resurser än någonsin kritiseras starkt. För de mer positiva politiska åsikterna med migration, debatterar Maja Janmyr i Aftenposten. Länderna bortser från de möjligheter som kan visa sig lösa dessa omständigheter (Janmyr, 2016, 19 september). Intresset för att stater ska vara en del av samarbetet kommer främst ifrån människorättsorganisationer, vilka är kritiska de sätt tredjestater hanterar flyktingar idag.

Detta påvisar att debatten i Norge har förändrats. Det finns generella tankemönster som visar på en frustration över att en del av EU:s medlemsstater hjälper till mindre än vad Norge gör. Då ”flyktingbyrden” och ”er altså på langt nær rettferdig” namngivs på detta negativa sätt skapas en underliggande förståelse av missnöje och orättvisa. Redan 2016 förespråkade debatten risker med att de humanitära insatserna inte skulle vara tillräckliga. Debatten i Norge menas ändå visa en känsla av att Norge skall vara minst lika delaktiga i migrationspolitiken och vara med och påverka som innan, även om fokus visat sig hamnat på andra punkter.

Vidare diskuteras Norges ställningstagande till samarbete eller avstånd när det kommer till EU:s migrationspolitik. I norsk dagspress menas EU vara den grundpelare som behövs för att lösa flyktingkrisen och de problem som uppstått på grund av den. EU är den aktör som menas ligga till grund för att denna kris skall lösas och detta genom att ett samarbete med EU samtidigt som alla medlemmar i Schengen tar sitt ansvar. Detta ökar förutsättningarna för en

framgångsrik lösning. Norge menas ha ett eget ansvar i detta, men att ändå samarbeta med EU på alla nivåer när det kommer till flyktingkrisen. Den allmänna uppfattningen i media (Höjer 2011) visar att ansvaret verkar vara ömsesidigt. Däremot läggs ansvaret på olika fokusområden. EU ska ansvara för att hantera krisen och måna om samarbete mellan medlemsstaterna, medan Norge ska ta sitt ansvar för att vara samarbetsvillig och göra vad de kan för att hjälpa till.

Vid sammanställning av resultaten går det att konstatera att det finns färre debattartiklar från den senare delen av 2018 i både Sverige och Norge, som berör ansvarsfrågan, jämfört med mängden artiklar vid strategins inledande år.

I nedanstående analyschema presenteras en summering av uppsatsens huvudsakliga frågeställning och resultat.

6. 3 Analysschema och summering av resultat

Land och år	Kategori
Sverige 2016	<p>Politiskt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stark kritik mot EU:s bristfälliga agerande i flyktingkrisen. • EU ansvarar för migrationen inom EU och Sverige för integrationen och migrationen i Sverige. <p>Humanitärt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU har ansvaret för den humanitära politiken men brister i sitt ansvar. • Fokus på EU:s handel med tredje stater och brott mot mänskliga rättigheterna. • Sverige har ett ansvar att påverka EU i denna fråga.
Sverige 2018	<p>Politiskt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokus på medlemsstaternas ansvar. • Ansvaret är tudelat mellan EU och Sverige. • Sverige ska vara ett gott exempel och inspirera andra länder att ta större ansvar. <p>Humanitärt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Migrationskrisen är EU:s ansvar. EU har inte tagit sitt ansvar. • Fokus på ansvar på den nationella nivån. • Sverige ska vara en förebild och driva på de andra medlemsstaterna.
Norge 2016	<p>Politiskt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU ansvarar för strategin och samarbetet in EU. • Norge ska samarbeta nära EU i migrationsfrågorna . <p>Humanitärt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU har det humanitära ansvaret under migrationen men brister i det. • Enskilda länderna behöver ta ett större ansvar.
Norge 2018	<p>Politiskt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU ansvarar för att de politiska målen med migrationsstrategin genomförs. • Norge ansvarar för att påverka medlemsstaterna till bättre samarbete. • Norge ansvarar för att se till att de ekonomiska bidragen går till rätt ändamål. <p>Humanitärt ansvar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU har det humanitära ansvaret och ansvarar för samarbetet mellan medlemsstaterna. • Norge ska bidra genom ekonomiskt bistånd. • Norge ska samarbeta med EU att lösa flyktingsituationen.

7. Slutdiskussion

Resultatet av EU:s migrationsstrategi påvisar ett stort gap mellan de faktiska målen och implementeringen. Då EU:s implementering av sin nya migrationspolitik misslyckats uppstår frågor om vem som bär ansvaret för att den skall lyckas. Det finns en otydlighet kring vilket ansvar EU har för utvecklingen i denna strategi och vilket ansvar som ligger hos medlemsstaterna.

EU:s agerande utifrån den nya strategin har påverkat debatten i både Sverige och Norge. Under 2016 visades god vilja till den nya strategin i ländernas dagspressdebatt. Det fanns en vilja till att skapa en förändring av det rådande systemet. Detta beror på de tydliga brister i det tidigare systemet som bidrog till krisens omfattning 2015. EU:s nya strategi blev därmed välkommen i debatten på ett politiskt plan. Dock kvarstod en viss oro för hur framtiden skulle bli humanitärt. Det hela ledde till att EU avledde den största delen av migrationen till Europa, med ambitionen att flyktingarnas liv inte skulle riskeras. Det är först efter de första stegen i strategin det visar sig att EU och medlemsstaterna bortser från de mänskliga rättigheterna, vilket nu gör att debatten förändras och mer ställer sig frågande till EU:s hantering och ansvar. De här tydliga förändringarna i debatten visar på att den blir allt mer komplex och motsägelsefull. Samtidigt som det egna landet visar sig ha ansvar både politiskt och humanitärt, lutar det i slutändan ändå åt att skylla på EU:s brister. Detta uttrycks tydligt i Janmyrs artikel i Aftenposten *Toppmøtet om migrasjon er over for det begynner* där ansvarsfulla stater uttrycker ett missnöje på snedfördelningen av flyktingarna, såväl som EU:s förmåga att hantera detta. Allt fler stater har visat mer och mer motstånd till EU:s agerande och drar sig allt längre ifrån de direktiv som EU satte för migrationssamarbetet år 2016. De migrationspolitiska ansvarsfrågorna har alltså förändrats i debatten under dessa år. Från att först visat på ett livligt stöd för att förändra den politiska situationen, ifrågasätts och kritiserar nu EU:s tillvägagångssätt alltmer och vad migrationsstrategin blivit i praktiken.

En väsentlig hållpunkt för debatterna har framförallt varit EU:s avtal med tredjestater så som Libyen, Sudan och Turkiet. Debatten har behandlat både det humanitära och politiska ansvaret. EU:s bristande ansvar har kritiserats i dagspressen i de båda länderna och det argumenteras för att vara i nationens eget intresse att finna bättre lösningar på

migrationsproblematiken. Det framgår tydligt av debatten i båda länderna att det är EU som borde ha den största rollen och ansvaret för migrationspolitikens framgång. Lösningförslagen som framkommer skiljer sig mycket från EU:s faktiska mål. Samtliga medlemsstater behöver ha samma uppfattning för hur denna situation skall lösas och ett aktivt och väl fungerande samarbete. Såväl som i den svenska som den norska dagspressdebatten så framkommer det att just det bristande samarbetet mellan medlemsstaterna och EU visar sig vara det huvudsakliga problemet för hanteringen av flyktingsituationen.

Utifrån debatten i de båda länderna, går det att konstatera att förtroendet för EU:s förmåga att lösa denna situation är skeptisk. Framförallt i dagspressdebatten i Sverige. Tydligt visas detta tankemönster i Botström och Ylvasdotters resonemang gällande att det inte räcker med att ett fåtal länder "höjer taket", när ett stort antal andra länder behöver "höja golvet". De menar att det är EU:s ansvar att få detta att hända. Trots kritiken mot EU blir frågan ändå mer politiskt fokuserad att lösas inom nationen. Sverige ska vara den starka aktören då EU visar att de inte har förmågan. Sverige ska vara solidariska för att påverka de andra staterna till en förändring. Samtidigt ska Sverige vara en humanitär stormakt och agera för de mänskliga rättigheterna där EU:s strategi misslyckats. Debatten i Norge visar på förvånansvärd stark samarbetsvilja med EU däremot med förhoppningen av att EU är lösningen på problematiken. EU ska vara den starka aktören i förhandlingarna med de medlemsstater som är motståndare. Det menas vara det bästa alternativet för att lösa situationen utifrån dagens förutsättningar. Detta är ett tydligt exempel i dagspressen, precis som Janmyr debatterar i Aftenposten, där hon uttrycker stort missnöje för att största delen av flyktingfördelningen ska bäras av endast ett fåtal stater.

Resultaten visar att ansvarsfrågan av migrationspolitiken i EU är en komplex fråga i debatten. Sammanfattningsvis visar sig ansvaret ligga hos både staterna och EU, men på olika sätt och inom olika områden. EU menas vara den politiskt ansvariga när det kommer till medlande och samarbete inom unionen. EU menas också ha det humanitära ansvaret under migrationen. Strategin kan implementeras effektivt om det råder konsensus kring denna. EU kan då agera som en enad stark röst, snarare än att motarbetas av medlemsstaternas olika åsikter. Skulle detta lyckas skulle EU:s beslutskraft stärkas och migrationspolitiken skulle ha större chanser att lösa rådande och framtida kriser. Gällande det humanitära ansvaret så ska EU underlätta för flyktingarna under migrationsprocessen och säkerställa de mänskliga rättigheterna. EU ska inte sluta avtal med stater som bryter mot de mänskliga rättigheterna, eller som undanhåller

bidragen och hjälpmedlen från de som behöver dem. EU ska inte gynna kriminella nätverk utan arbeta strikt efter de humana värderingar de säger sig sträva efter. Kort sagt skall EU ansvara för en effektiv och säker migration. Det här är ett område där EU underkänns av debatten i de båda länderna då EU anses ha brustit på alla aspekter av det humanitära arbetet. EU anses ha misslyckats med sitt ansvar, utan att förlora det.

Trots detta ska både Sverige och Norge stötta EU i att driva sin migrationspolitik samt att försöka påverka icke-samarbetsvilliga stater. De båda länderna ska också ansvara för en aktiv integrationspolitik för att säkra sin egen och flyktingarnas framtid. Debatten påvisar i de båda länderna att länderna själva spelar en viktig roll. Detta ges tydliga uttryck i debatten såsom att ”Sverige ska vara en humanitär stormakt” och ”...Landene i Europa må samarbeide med opprinnelses- og transittland om håndteringen av migrasjon og flyktningkriser. Samtidig må vi bekjempe den organiserte kriminaliteten og menneskesmuglingen...”.

Gemensamt för debatten är det ansvar som menas ligga på medlemsstaterna. Trots den starka kritiken mot EU och staternas agerande, finns en bakomliggande tro att situationens lösning ligger i ett starkt EU-samarbete. Norge och Sverige menas därmed vara villiga att stärka EU:s röst. Ansvar hos nationerna menas främst vara att stå upp för det humanitära då EU brustit i denna del av strategin tidigare. Detta tydliggörs ytterligare i debatten i de båda länderna då det egna landet ska driva på de andra medlemsstaterna så att alla tar sitt ansvar för flyktingarna. Det framkommer tydligt i debatten att politiker bortser från de brister EU:s strategi medfört och även kritiken mot denna. Nationernas politiska ansvar behandlar därmed främst flyktingars rättigheter genom integration och välförhållanden. Ländernas ansvar för att stötta EU, samt att driva på de andra nationerna som inte tar lika stort ansvar, får större tyngd i debatten än vad ansvaret för en lyckad integration inom det egna landet betyder i praktiken.

I debatten anses EU fortfarande vara den kraft som kan visa vägen för stater som ännu inte bidrar på samma sätt som Sverige och Norge. Då det i början av 2016 ansågs vara EU:s ansvar att lyckas med denna politik, har debatten under senare tid förändrats allt mer till att vara nationernas ansvar. Av debatten går det att utläsa ett underkännande av EU:s förmåga att driva migrationspolitiken och att det egna landet behöver ta ett större ansvar både för det politiska och det humanitära för att ”kompensera” för EU:s misslyckande. Nationerna själva skall vara förebilder för EU:s mål om en lyckad förändrad strategi, men på olika sätt. En nyans i de båda debatterna är att Sverige förväntas ta ett mer aktivt ansvar genom att vara en

förebild och påverka politiken som anses vara dess egen. Debatten i Norge är något mer passiv och fokuserar på att Norge ska vara samarbetsvilliga och ge ekonomiska bistånd. Ett intressant fynd är att ingen av debatterna i de båda länderna argumenterar för rimliga lösningar av situationen. Inte heller föreslås några egentliga idéer för hur den fortsatta utvecklingen ska gå till. Det finns få debattartiklar från senare delen av 2018 att finna som diskuterar ansvarsfrågan för EU:s migrationspolitik vilket skulle kunna tolkas som att intresset kring EU:s migrationspolitik svalnar i takt med att flyktingströmmarna till Sverige och Norge minskar.

Som tidigare nämnts är ett annat tydligt mönster att utläsa i dagspressdebatterna i de båda länderna en uppdelning av politiskt ansvar och humanitärt ansvar, men också att det politiska och det humanitära ansvaret behöver gå hand i hand. För att förbättra de humanitära omständigheterna i Europa och i tredjestaterna, behövs en reformation av EU:s politiska agenda och strategiimplementering. Ansvaret ligger hos samtliga parter, men på olika plan. EU:s främsta ansvar menas vara att i första hand att implementera funktionella strategier som gynnar samtliga parter och att vara tydliga med sina planer. Problemet löses inte genom att EU hävdar sig vilja förhindra orättvisor och rädda liv för att därefter förhandla med tredjestater som inte följer de direktiv EU finansierar. Detta i sin tur skapar misstro i debatten i Sverige och Norge. Denna misstro gynnar inte ett välfungerande EU-samarbete för framtiden, vilket är något som EU måste ha för att lyckas med sina politiska strategier.

Då migrationspolitiken är ett mycket omdiskuterat och problematiskt område inom EU, och dess medlemsstater, är det även viktigt att undersöka hur framtiden kan förbättras. Uppsatsen har belyst ansvarsfrågan utifrån vilket ansvar som ligger hos EU, enskilda landet och när ansvaret ligger på båda parter. Vidare har uppsatsen hjälpt till att identifiera komplexiteten och vilka huvudsakliga områden som är problematiska inom migrationspolitiken. De här huvudsakliga områdena är det politiska och humanitära ansvaret. Uppsatsen har också bidragit till att täcka ett geografiskt område som varit dåligt belyst i tidigare forskning, genom att studera dagspressdebatten i Sverige och Norge. Vidare har den bidragit till att belysa debatten under perioden 2016 – 2018, när den nya migrationsstrategin implementerats och varit aktiv under en period, och i motsatts till den tidigare forskningen som framförallt studerat flyktingkrisens tidiga skeenden. Uppsatsen har även belyst att debatten förkastar EU:s nya strategi och förtroendet för att EU skall lyckas med sin migrationsstrategi är lågt.

Uppsatsen öppnar därmed upp för vidare undersökningar gällande ansvarsfrågan. Därför skulle en kompletterande enkätundersökning bland Europas invånare vara intressant att genomföra för att förstå hur de uppfattar ansvaret för migrationspolitiken. Andra kompletterande undersökningar skulle kunna vara att analysera hur andra medlemsstater presenterar ansvarsfrågan i media och dagspress. Till sist skulle flyktingarnas egna upplevelser vara givande att undersöka för att få kompletterande perspektiv. Då svaret på frågan gällande vem som ansvarar för migrationspolitiken ger en mångfacetterad bild skulle samtliga kompletterande undersökningar kunna bidra till en förbättrad migrationspolitik.

Referenslista

Källor

Ag, Lena, Björson, Gabi, Clemenson, Alexander, Dahlin, Elisabeth. Hallonsten, Gunilla, Hellström, Agnes, Lineo, Luis, Nilsson, Malin, Sandegård, Frida. Svensén, Ann, Wiborn, Karin, (2016, 28 juni). "Slut inte flyktningavtal med Libyen" *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2018-11-13, <https://www.svd.se/slut-inte-flyktningavtal-med-libyen>

Andreassen, Tor Arne. (2016, 29 juni). "Fattige land må hjelpe EU med å løse flyktningkrise for å få hjelp". *Aftenposten*, Hämtad 2018 -11 - 19 <https://www.aftenposten.no/verden/i/q6WBm/for-aa-faa-hjelp-maa-fattige-land-hjelpe-eu-med-aa-loese-flyktningkrisen>

Bergkvist, Elin. Josefsson, Anders. Uitto, Robert. Gäfvert, Anders. Stenberg, Maria. (2016, 25 februari). "Ett regionalt handslag behövs". *Sundsvalls Tidning* s. 3

Botström, Philip, Ylvasdotter, Elin (2017, 4 april). "Sverige ska vara en stormakt inom flyktningpolitiken". *Svenska Dagbladet*, s. 4

Erikson, Karin, Turesson, Roger (2016, 10 januari). "När flyktningkrisen kom till sagolandet". *Dagens Nyheter*, s. 12 - 16

Ferhatovic, Marina. (2018, 29 juli). "Asyl läger utanför EU är en avlednings-manöver". *Göteborgs-Posten*, s.15, 16.

Gahr Støre, Jonas. (2018, 31 juli). "Spriker om innvandring". *Aftenposten*, s. 16

Grasaas- Stavenes, Eirik. (2018, 27 juni). "Slik er EUs asylplaner". *Klassekampen* s. 15.

Hagen, Carl I (2018, 11 juli). "Godhetstyranne i VG". *VG* s. 33

Holmbäck, Christopher. (2017, 26 september). "Vi måste vara en del av Europas insatser". *Dagens ETC*, s 6-7.

Janmyr, Maja. (2016, 19 september). "Toppmøtet om migrasjon er över før det begynner". *Aftenposten*, s. 11.

Mörth, Mari., Sjöblom, Anna. (2017, 7 september). "EU:s stöd till Libyen gör ett omänskligt system värre". *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2021-04-22,

<https://www.svd.se/eus-stod-till-libyen-forvarrar-ett-omanskligt-system>.

NHO (2016, 19 december). "Stor og utfordrende rolle for EUs minstemann". *NHO*, s. 1.

NTB. (2018, 21 september). "Norge gir 60 nye millioner till migrasjonshåndtering i Afrika". *NTB*, s.1

Palmlund, Thord. (2016, 12 juni). "Vårt eget agerande orsakade krisen". *Expressen*. Hämtad 2021-02-17, <https://www.expressen.se/debatt/vart-eget-agerande-orsakade-krisen/>

Røst, Espen. (2016, 17 juni). "Målet bør ikke være å stanse migrasjon". *Bistandsaktuelt*. Hämtad 2020-12-15, <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2016/carling-prio-migrasjon/>

Sørum, Benedicte. (2018, 6 oktober). "Skjerper tonen". *Klassekampen*, s. 35.

Tronstad, Elsbeth (2016, 7 mars). "Norge og håndteringen av flyktingekrisen". *Europaportalen*. Hämtad 2018-11-12, <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/tronstad-elsa-bergen/id2478561/>

Vårt Land. (2017, 11 december). "Humanitært hykleri". *Vårt Land*, s. 20.

Litteratur

Attinà, Fulvio., (2016). Migration Drivers, the EU External Migration Policy and Crisis Management. *Romanian journal of European affairs*, 16(4), pp.15–31.

Balabanova, Ekatterina. & Balch, Alex., (2010). Sending and receiving: The ethical framing of intra-EU migration in the European press. *European journal of communication (London)*, 25(4), pp.382–397.

Bergström, Göran. & Boréus, Kristina. (Ed.). (2012). Textens mening och makt: *metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (3:e [utök.] uppl.). Studentlitteratur.

Chouliaraki, Lilie, Georgiou, Myria & Zaborowski, Rafal. (2017). The European "migration crisis" and the media A cross- European press content analysis.

Harstad Fredrik. (2012) "Om norska- Bokmål och nynorska" Hämtad 2020-03-18, <https://nordeniskolen.org/sv/spraak-kultur/gymnasiet/de-nordiska-spraaken/om-norska-bokmaal-och-nynorska/>

Holmes, Seth M., & Castañeda, Heide. (2016). Representing the “European refugee crisis” in Germany and beyond: Deservingness and difference, life and death: Representing the “European refugee crisis”. *American Ethnologist*, 43(1), 12-24.

Höijer, Birgitta. (2011). Social representations theory. A new theory for media research. *Nordicom Review*, 32(2), 3-16.

Kadianaki, Irini., Avraamidou, Maria., Ioannou, Maria, & Panagiotou, Elisavet. (2018). Understanding Media Debate Around Migration: The Relation Between Favorable and Unfavorable Representations of Migration in the Greek Cypriot Press. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 24(4), 407-415.

Meltzer, Christine E., Schemer, Christian, Boomgaarden, Hajo G., Strömbäck, Jesper, Eberl, Jakob-Moritz, Theorin, Nora, & Heidenreich, Tobias. (2017). *Media Effects on Attitudes toward Migration and Mobility in the EU*, 2017.

Mezzetti, Petra., & Ceschi, Sebastiano. (2015). Transnational policy networks in the migration field: A challenge for the European Union. *Contemporary Politics*, 21(3), 323-340.

The European Commission's proposal for a partnership framework on migration. (2016). “Population and Development Review”, 42 (3), 580 - 583. <http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/padr.155>
Retrieved from: <https://search-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se/docview/1820652840?accountid=11162>
URL:[http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2016/0385/COM_COM\(2016\)0385_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2016/0385/COM_COM(2016)0385_EN.pdf)

Teodorescu, Loredana. (2017). Ambition versus reality: Partnering with our neighbours on migration. *European View*, 16(1), 121-130.

Votoupalová, Markéta., (2018). Schengen in Crisis? Why Subjective Critique Matters. *Central European Journal of International & Security Studies*, 12(3), pp. Central European Journal of International & Security Studies, 2018, Vol.12(3).

Webbsidor

Statistiska Centralbyrån. (2021). “Invandring till Sverige”. Hämtad 2021-04-24, <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/invandring-till-sverige/>

Statistisk sentralbyrå. (2021). ”Fakta om Innvandring”. Hämtad 2021-04-24, <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>